

Pelastettu Panu "Franzénia"

OULUN Franzénin talo on vaihtanut omistajaa. Paakit huokasivat helpotuksesta, ja huokaisee moni muukin, vaikka tiesimmekin, etteivät Paakit tee pietarsaarelaisten tempua. "Hyvä, huusivat lapset, ja ta-puttivat karvaisia käsiään." Tulokoon tähän samalla tämäkin mielipiteeni: tuo "ns." Franzénin talon määritteenä on aivan tarpeeton.

Merkillistä vain, että kun lehdet kertovat, että Pohjalainen Kirjakauppa Oy on ostanut Franzénin talon, niin "kaikki" kakistelematta julkaisevat myös samat väärät tiedot, jos julkaisevat oikeitakin tietoja. Tuli mieleen latinan käännöskoe anno dazumal.

Kaikki latinaa lukeneet tietävät, kuinka siinä äkkiä erehtyy luulemaan, että tuntee tarinan, joka siinä latinaksi leventeleikse, ja lähtee sitten suomentaamaan historiamuistin mukaan. Niin kävi myös lyseolaisabiturienteille S. ja S. Kokeita palauttaessaan Manta alias **Aili Ruotsalo** vain ihmetteli, miten herroilla olikin niin juuri samanlainen teksti niin juuri samalla tavalla päin honkia. . .

* * *

FRANZENIN talon alakerta ei suinkaan ole vuodelta 1822 eikä se suinkaan säästynyt ihmehen paremmin kuin minkään muunkaan kautta tulipalosta, joka yötä vasten 23.5.1822 ryöstäytyi irti naapurikorttelin (nykyinen Franzénin puisto) toisella puolella värjäri Papen talossa Kallisenvirran rantatörmällä.

Franzénin talo oli myös 1822 kaksiosainen, korkea kivijalka ja sen päällä korkeahuoneinen puutalo ullakoineen. **Elma Anttonen** kertoo ansiokkaassa diplomityössään vaslta 1969, että kysymyksessä 1805 oli uusista hirsistä rakennettu yksikerroksinen talo, jossa oli 7 huonetta, mm. suuri sali, lisäksi avarassa vintissä mm. kamari ja kaksi konttorihuonetta.

Talon pituus 1805 oli 15 m, leveys 9,5 m. Korkeutta oli kivijalasta lukien kattolistaan 4,70 eli kaksi hirsikertaa. Kivijalan korkeus vaihteli 180—220 cm. Kivijalan sisään mainitaan tehdyn makasiini, jossa oli kaksi porttia. Makasiinin alapuolella

olisi vielä ollut jääkellari ja sitä suurempi tiilistä holvattu kellari. Palon 1822 jälkeen päästiin rakentamaan virallisesti vasta uuden asemakaavan valmistuttua, ja sen keisari vahvisti vasta 1825. Hädissään Franzén oli kuitenkin pystyttänyt tontilleen kolme asuinrakennusta ilmeisesti palosta säästyneestä puutavarasta, ja ne olivat jo 1833 huonossa kunnossa.

* * *

VUONNA 1829 valmistui nykyinen Franzénin talo uusista hirsistä, ja 1833 talo vuorattiin ja maalattiin öljyllä. Anttonen sanoo, että pohjakerroksen kiviseinät (tai osia niistä) ovat säilyneet tulipalosta. V:n 1805 rakennuksen ala on vain puolet nykyisestä, mutta on, voimme olettaa, mahdollista, että v:een 1822 mennessä oli jo rakennettu lisää.

Kauppias **Johan Franzén**, joka oli silloisen runoilijan ja professorin, sittemmin piispankin, **Frans Michaelin** pikkuveli, osti 1810 tämän kulmatontin kauppias **Samuel Wilhelm Berghiltä**, joka oli saanut tontin haltuunsa naimalla kellarimestari **Olof Lundin** (k. 1797) lesken **Margareta Nylanderin**. Johan Franzénista (k. 1849) tuli kauppaneuvos. Hän möi 1841 (?) talon pojalleen **Frans Johanille** ja kahdelle vävyllään, joiden osuudet F.J. lunasti kymmenen vuotta myöhemmin. Kauppaneuvoksen arvon saanut ja konsuliksi nimitetty F.J.Franzén, Varjakan saaren Franzéni, "komerovainaa", näyttää 1875 luopuneen omaisuudestaan Oulussa, kertoo arkkitehti Anttonen. En kertaa tähän seuraavan satavuotiskauden monimutkaisia omistussuhteita.

* * *

GRANIITILAATAT

Franzénin talon seinässä kertovat, että siinä talossa syntyi 1805 Samuel Gustaf Samuel-Wilhelminpoika Bergh, jonka muistamme runoilijanimellä Kallio, ja että nykyisessä talossa toimi **Sara Wacklinin** viimeinen Oulun koulu. Frans Michaelin laattaa ei ole, koska tämä talo ei ole hänen syntymäparemmin kuin muukaan kotitalonsa.